

ISSN 1818-4170

Національна академія наук України
Рада по вивченню продуктивних сил України

ЕКОНОМІКА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
І ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Збірник наукових праць

Київ – 2010

Економіка природокористування і охорони довкілля: зб. наук. пр. / РВПС України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2010. – 297 с.

Наукові праці збірника відбивають теоретико-методологічні і практичні аспекти дослідження економіки природокористування і охорони навколишнього середовища. Зокрема, концептуальні засади впровадження соціально-економічної моделі сталого розвитку в Україні, вдосконалення формування та реалізації екологічної політики, попередження та прогнозування надзвичайних ситуацій, вивчення теоретичних та методологічних проблем раціоналізації використання водних та земельних ресурсів, шляхів подолання галузевих проблем охорони навколишнього природного середовища. Практичні аспекти пропонованих досліджень пов'язані з еколого-економічними дослідженнями промисловості, транспорту, лісового, рекреаційного, водного та сільського господарства.

Для науковців, спеціалістів органів державного управління, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів.

Научные труды сборника отражают теоретико-методологические и практические аспекты исследования экономики природопользования и охраны окружающей среды. В частности, концептуальные основы социально-экономической модели устойчивого развития Украины, совершенствование формирования и реализации экологической политики, сбалансированного развития регионов, предупреждения и прогнозирования чрезвычайных ситуаций, изучения теоретических и методологических проблем рационализации использования водных и земельных ресурсов, путей преодоления отраслевых проблем охраны окружающей природной среды. Практические аспекты предлагаемых читателю исследований касаются эколого-экономической проблематики функционирования и развития промышленного производства, транспорта, лесного, рекреационного, водного и сельского хозяйства.

Для научных сотрудников, специалистов органов государственного управления, преподавателей вузов, аспирантов.

Затверджено до друку Вченою радою Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України (Протокол № 7 від 3 вересня 2010.)

Рецензенти: д.е.н., проф. Харічков С. К.
д.е.н., проф. Теліженко О. М.
д.е.н., проф. Грановська Л. М.

Редакційна колегія: акад. НААН України, д.е.н., проф. М. А. Хвесик (відповідальний редактор); д.е.н., проф. І. К. Бистряков; д.е.н., проф. Я. В. Коваль; д.е.н., проф. В. С. Міщенко; д.е.н., проф. Є. В. Хлобистов; к.е.н., с.н.с. Л. В. Жарова (відповідальний секретар).

© Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2010

ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Шановні читачі!

Цьогорічний збірник присвячено широкому колу теоретичних та практичних питань з економіки природокористування, охорони навколишнього середовища, екологічної політики та антикризового управління соціо-еколого-економічними системами раціонального використання природних ресурсів та сталого розвитку в контексті сучасних економічних, геополітичних та екологічних (у тому числі кліматичних) змін.

Перший розділ містить результати досліджень різних аспектів теорії та методології природокористування і сталого розвитку продуктивних сил. Зокрема, викладено основні принципи відтворення земельно-ресурсного потенціалу, концептуальні засади формування системи гарантування міжнародної безпеки, теоретико-методологічні засади регулювання регіональних інвестиційних процесів у сфері екологічної безпеки. Також запропоновано теоретико-методологічні підходи до регіонального розвитку та визначено чинники формування соціогуманітарного простору України.

Приділяється увага питанням оподаткування третього сектора економіки (як часто називають неприбуткові організації), що виконує важливі економічні й соціальні функції, доповнюючи таким чином діяльність органів державної влади та комерційних організацій (перший та другий сектор відповідно).

У другому розділі наведені результати дослідження еколого-економічної проблематики використання природних ресурсів. Слід відзначити роботи, присвячені особливостям споживання послуг лісових екосистем у контексті екологічної глобалізації та стратегічним аспектам природокористування в контексті сталого розвитку. Набули подальшого розвитку дослідження з оцінювання соціо-еколого-економічної збалансованості розвитку та нормативно-методичного забезпечення екологічної безпеки.

Традиційно третій розділ присвячено регіональним та прикладним проблемам природокористування та охорони навколишнього природного середовища, екологічної прийнятності енерговиробництва, запровадження більш чистого виробництва, поводження з відходами тощо. Окремо слід відзначити актуальну проблематику запровадження економічних механізмів Кіотського протоколу, що набула нового звучання та більшої актуальності після зустрічі в Копенгагені та Всесвітнього економічного саміту.

Сподіваємося, що роботи як молодих учених, аспірантів, так і знаних фахівців, професорів з економіки природокористування, стануть у нагоді широкому колу фахівців, науковцям, викладачам вищих навчальних закладів, державним службовцям, а також усім, хто цікавиться сучасним розвитком економічної думки у сфері охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

Редакційна колегія

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ	3
-------------------------------	---

**I. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІКИ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ПРОДУКТИВНИХ СИЛ**

КОВАЛЬ Я. В. Лісові екосистеми у форматі еколого-економічної безпеки	4
КУЦЕНКО В. І., ЄВТУШЕНКО Г. І. Диверсифікація трудової діяльності на селі як чинник забезпечення екологічної стійкості природного середовища	11
БУДЗЯК В. М. Основні принципи відтворення земельно-ресурсного потенціалу	19
ІЛЬІНА М. В. Теоретичні аспекти оподаткування діяльності неприбуткових організацій у галузі охорони довкілля	26
КАКУТІЧ П. Ю. Концептуальні засади формування системи гарантування міжнародної екологічної безпеки	33
КЛИНОВИЙ Д. В. Еколого-економічні чинники формування соціогуманітарного простору України	39
КОЛМАКОВА В. М. Теоретико-методологічні засади регулювання регіональних інвестиційних процесів у сфері екологічної безпеки	49
МЕЛЬНИК В.В. Характеристика екологічної безпеки та проблем подальшого економічного зростання в Україні	54
МАРАХОВСЬКИЙ Л. Ф., ЧЕЧИК О. Л., ЗАКІНА О. О. Вибір енергетичних параметрів як критерію оцінки ефективності економічного розвитку країн	60
САБАДАШ В. В. Екологічний конфлікт і ресурсна безпека: економіко-правовий аспект	67
ЧЕРНЯХІВСЬКА А. В. Теоретико-методологічні підходи до регіонального розвитку	74

**II. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ
ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ**

БАС Т. Б. Особливості споживання послуг лісових екосистем у контексті екологічної глобалізації	81
БОГУШ Л. Г. Екологоорієнтований туризм: засади і перспективи розвитку в Україні	86
БОДЮК А. В. Теоретичні обґрунтування природно-ресурсного виробництва	94

БУДЗЯК О. С. Еколого-економічні проблеми функціонування земель запасу	103
ДОБРЯНСЬКА Л. О. Нормативно-методичне поле екологічної безпеки: стан, проблеми, перспективи	108
ДУШНА М. П., СОЛОВИЙ І. П. Проблеми оцінювання соціо-еколого-економічної збалансованості розвитку	115
КОНОНЕНКО О. Ю. Напрями підвищення рівня природно-техногенної безпеки промислового регіону України	124
ОХРИМЕНКО А. Г., МЕЛЬНИК І. Л. Стратегічні аспекти рекреаційного природокористування в контексті сталого розвитку	130
ПРИСТАЙКО О. П. Індикатори сталого розвитку в системі цілей розвитку тисячоліття: структура, використання, виконання	136
СЕВЕРЕНЧУК А. Л. Землекористування: від категорії <i>раціональне</i> до категорії <i>збалансоване</i>	142
СЕРЕБРЕННИКОВ Б. С., СЕГЕДА І. В., КАРАЄВА Н. В. Оцінювання експортного потенціалу електроенергетики в системі екологічно безпечного сталого розвитку енергетики	148
СОСЮРА С. Г. Організаційно-управлінське та аналітичне моделювання ефективного захисту населення і територій у надзвичайних екологічних ситуаціях	156
СТУПЕНЬ М. Г., ТАРАТУЛА Р. Б. Роль і значення державного земельного кадастру	166
ЯРОЦЬКА О. В. Проблеми державного регулювання розвитку системи промислового водокористування в Україні у трансформаційних економічних умовах	168
ДОРОШ Й. М. Методологічні підходи до інституціоналізації формування сталого землекористування	172

ІІІ. РЕГІОНАЛЬНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

АНТОНЕНКО І. Я. Механізми модернізації інституціонального середовища лісоресурсного розвитку	179
БАРАННИК В. О. Екологічна прийнятність енерговиробництва як складова енергетичної безпеки: аналіз привалуючих та перспективних форм розвитку країн та регіонів Світу	186
ВИГОВСЬКА Г. П. Управління відходами в контексті сталого розвитку населених пунктів	193
ЖАРОВА Л. В. Міжнародна практика оцінки соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій	201
ЗАГВОЙСЬКА Л. Д., ЛІНИНСЬКА Л. М. Оцінка схильності викобничників до запровадження політики чистішого виробництва	208

ЗАХЛИНЮК М. С. Еколого-економічні проблеми водокористування в Чернігівській області	215
КАРПУК А. І. Роль лісових екосистем у стабілізації агроландшафтів України	224
КРАВЕЦЬ П. В. Удосконалення механізму реалізації необробленої деревини в Україні	230
МАТЮХА В. В., МОВЧАН М. Т. Інституціоналізація вітчизняної сфери надрокористування як основа державного регулювання гірничих відносин	236
ОМЕЛЬЯНЕНКО Т. Л. Оцінка ефективності організаційно-економічного механізму поводження з відходами в Україні	240
РИЖОВА К. І., КОВШУН Н. Е. Актуальні проблеми раціонального використання водогосподарсько-меліоративного комплексу в сучасній економічній системі	249
СЕМКІВ О. В. Світовий досвід упровадження національних ринкових механізмів регулювання викидів парникових газів	254
СТЕФАНКІВ О. М. Стратегічні напрями раціонального природокористування в АПК та гарантування екологічної безпеки в соціумі	259
СУХІНА О. М. Визначення розміру винагороди в нормі прибутковості за підприємницький ризик при оцінці економічної ефективності інвестиційних проектів у гірничодобувній промисловості	266
ШЕВЧЕНКО І. В. Потенційно небезпечні об'єкти з погляду їх хімічної складової	273
ШЕРШУН М. Х., ДРЕБОТ О. І. Модернізація лісового господарства в ринкових умовах	278
ЯРОШ О. Б. Економіко-математичний аналіз інституціонального компоненту сталого розвитку екологічна прийнятність енерговиробництва як складова	282
РОГАЧ С. М. Інституціональне забезпечення реформування відносин власності на природні ресурси аграрної сфери України	286